

Länsstyrelsen
Värmland

BEREDSKAP OCH KAPACITET I MOTTAGANDET AV ENSAMKOMMANDE BARN OCH UNGA

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt
regleringsbrevet för 2022

Innehåll

1	Inledning	3
2	Mottagandet under 2022.....	4
2.1	Anknytningsanvisningar	5
2.2	Fördelning av anvisningar	5
2.3	Vidarebosatta ensamkommande barn	7
2.4	Placeringsformer	7
3	Kapacitet i mottagandet under 2022	8
3.1	Kapaciteten i mottagandet under 2022	9
3.2	Förmåga att erbjuda insatser inom skolan.....	10
4	Länsstyrelsernas insatser under 2022	11
4.1	Insatser gällande mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina	11
4.2	Regional samverkan	12
4.3	Omfördelning av kommunandelar	13
4.4	Statsbidrag	13
4.5	Insatser för att motverka att ensamkommande barn försvinner	14
5	Kapacitet och beredskap inför 2023	16
5.1	Kapacitet i mottagandet att möta det väntade behovet	16
5.2	Beredskap att möta en oförutsedd ökning	17
5.3	Förmåga att anpassa insatser för att möta individuella behov	19
5.4	Framgångsfaktorer och utvecklingsområden.....	19
6	Samlad bedömning	21
6.1	Bedömning av egna insatser och resultat.....	21
6.2	Prioriteringar i det fortsatta arbetet	22
6.3	Avslutande kommentarer	23
7	Bilagor.....	1

1 Inledning

Länsstyrelserna har i uppdrag enligt förordning (2016:1363) att verka för att det finns beredskap och kapacitet att ta emot asylsökande ensamkommande barn samt ensamkommande barn och unga som har beviljats uppehållstillstånd. Länsstyrelserna ska föra dialog med kommunerna om mottagande, verka för samverkan mellan kommuner i länet samt verka för långsiktighet och hållbarhet i mottagandet. Länsstyrelsen har enligt förordningen även i uppdrag att följa upp kommunernas beredskap och kapacitet avseende mottagandet av ensamkommande barn på regional och kommunal nivå. Enligt regleringsbrevet för 2022 ska länsstyrelserna redovisa:

- En bedömning av de gemensamma förutsättningarna i respektive län att anpassa verksamheten efter gruppens sammansättning och behov
- En bedömning av framgångsfaktorer och utvecklingsområden
- Vilka åtgärder som vidtagits för att motverka att ensamkommande barn och unga försvinner
- En bedömning av resultaten av de egna insatserna

Uppdraget ska även samordnas med länsstyrelsernas arbete med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter samt inom prostitution och människohandel.

Länsstyrelsen i Värmlands län ska lämna en samlad redovisning av kommunernas beredskap och kapacitet för ensamkommande barn och unga, med bilagda rapporter från respektive länsstyrelse. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 mars 2023.

2 Mottagandet under 2022

Under 2022 registrerades 1 401 ensamkommande barn som skyddsökande i Sverige, vilket innebär en påtaglig ökning från 507 barn 2021. Av de ensamkommande barn som sökte skydd i Sverige under 2022 var 630 asylsökande (ekb asyl) och 771 omfattades av EU:s massflyktsdirektiv (ekb tpd) och beviljades uppehållstillstånd kort efter ansökan. Likväl har dessa omfattats av regelverket gällande lagen om mottagande av asylsökande (LMA) och har kommunanvisats på samma vis som asylsökande ensamkommande barn.

Bortsett från gruppen ensamkommande barn från Ukraina som rent numerärt har dominerat mottagandet under året så har sammansättningen av gruppen asylsökande ensamkommande barn inte förändrats nämnvärt jämfört med föregående år. De vanligaste nationaliteterna är fortsatt Afghanistan, Syrien, Somalia och Marocko. Den största förändringen är att gruppen ”övriga” har ökat i storlek från 22 procent till 28 procent och under 2022 innefattade 177 barn från 45 olika länder. Ålders- och könsfördelningen inom gruppen asylsökande ensamkommande barn följer i stort de mönster som har kunnat ses tidigare, med 23 procent flickor och 13 procent barn under 13 år.

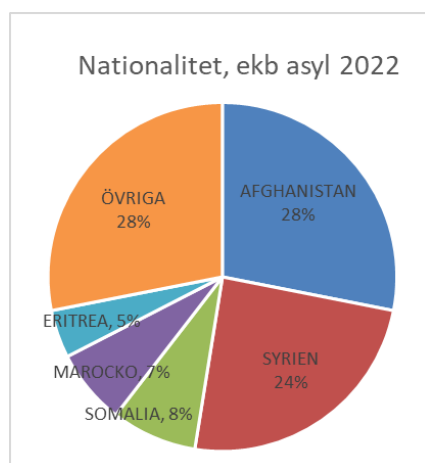

Diagram 1 Nationalitet ekb asyl

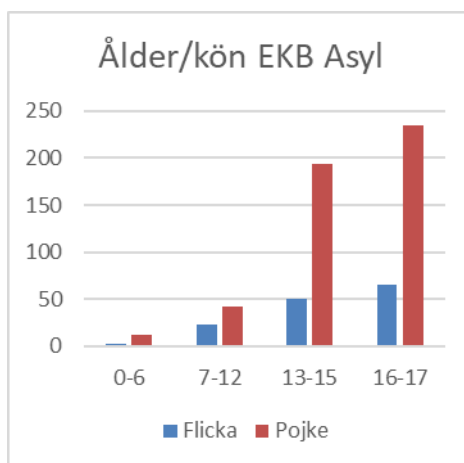

Diagram 2 ålder/kön ekb asyl

Ålders- och könsfördelningen avseende ensamkommande barn från Ukraina som omfattas av massflyktsdirektivet skiljer sig dock påtagligt från gruppen asylsökande. Inom denna grupp är könsfördelningen helt jämn med 50 procent flickor och andelen barn under 13 år uppgår till 26 procent. Av diagram 3 framgår att andelen flickor är högre inom åldersgrupperna 0–6 år samt 13–15 år, medan andelen pojkar är högre inom åldersgruppen 16–17 år.

Av Migrationsverkets statistik över antal kommunmottagna framgår att 739 ensamkommande barn och unga bosattes i landets kommuner under 2022 efter ett beviljat uppehållstillstånd. Av dessa var 341 minderåriga och 398 var unga vuxna som kommit som ensamkommande barn.

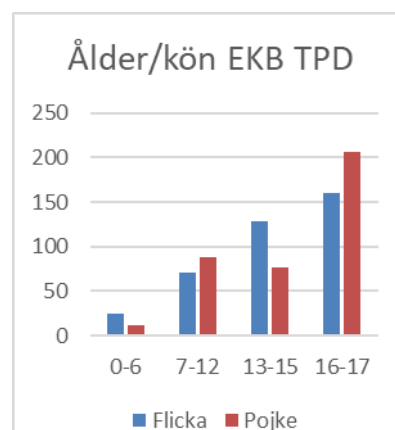

Diagram 3 ålder/kön ekb tpd

2.1 Anknytningsanvisningar

Under 2022 anvisades 1 385 ensamkommande barn till landets kommuner. Av dessa var 81 procent anknytningsanvisningar och 19 procent var utjämnande anvisningar som gjordes utifrån kommunernas anvisningsandelar, dock med stora variationer mellan gruppen asylsökande respektive gruppen från Ukraina.

Inom gruppen EKB asyl utgjorde andelen anknytningsanvisningar 59 procent medan den inom gruppen EKB TPD utgjorde hela 97 procent av alla anvisningar. De båda grupperna skiljer sig även påtagligt när det gäller vilken typ av anknytningskategori som varit aktuell. Som diagram 4 visar har över 60 procent av anknytnings-anvisningarna inom gruppen EKB TPD gjorts på basis av anknytning till en vuxen som ansökt om skydd vid samma tillfälle som barnet (medsökande), medan denna anknytningstyp endast varit aktuell i drygt 10 procent av fallen avseende gruppen EKB asyl.

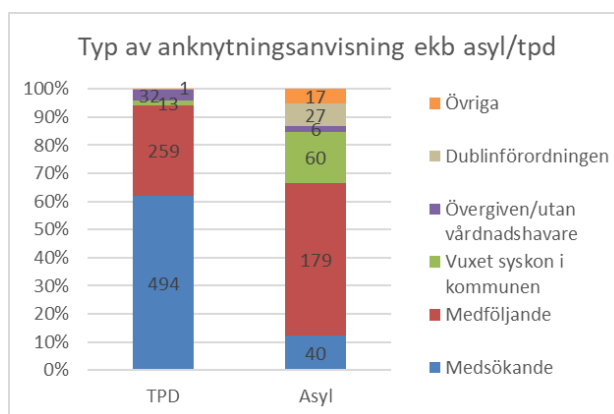

Diagram 4 typ av anknytningsanvisning

2.2 Fördelning av anvisningar

Av 290 kommuner var det 239 kommuner som anvisats barn under året utifrån fördelningsmodellen för ensamkommande barn (som ej innefattar ensamkommande kvotflyktingar). Det innebär att avsevärt fler kommuner fick åtminstone en anvisning under 2022 jämfört med föregående år, då anvisningarna fördelade sig över 177 kommuner.

En analys av anvisningarnas fördelning över dessa 239 kommuner visar att många fler mottagarkommuner också fick ett större antal anvisningar än på länge. Under 2021 gick 18 procent av anvisningarna till kommuner som enbart fick en enstaka anvisning och 31 procent av anvisningarna gick till kommuner som fick 2 – 3 anvisningar vardera. Endast fyra kommuner hade fler än tio anvisade barn under 2021, och stod tillsammans för 21 procent av mottagandet detta år.

Som diagram 5 och tillhörande tabell 1 visar så förändrades denna fördelning påtagligt under 2022. Under det gångna året skedde mottagandet i betydligt högre grad i kommuner som fick fler än enstaka anvisningar. Under 2022 var det 31 kommuner som fick fler än tio anvisningar och tillsammans stod för 49 procent av mottagandet. Sex av dessa tog emot fler än 20 anvisningar under året.

Antal anvisade per kommun	Antal kommuner	Antal anvisningar
0 anvisade	51	0
1 anvisad	44	44
2–3 anvisade	91	214
4–6 anvisade	45	215
7–10 anvisade	28	231
11–20 anvisade	25	385
20< anvisade	6	291

Tabell 1 antal anvisade per kommun

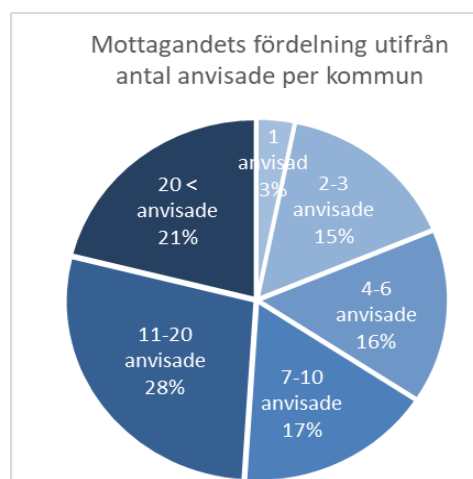

Diagram 5 mottagandets fördelning

Länsstyrelsens åiterrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt regleringsbrevet för 2022

Tabell 2 visar de kommuner som fick flest anvisningar av ensamkommande barn under 2022, med 2021 som jämförelse. Av de 31 kommuner som tog emot fler än tio anvisningar har de flesta mångdubblat sitt mottagande i år jämfört med föregående år. Essunga sticker ut som liten kommun med 23 anvisningar under 2022, vilket kommer sig av att kommunen fick ta emot ett stort antal anvisningar av barnhemsbarn från Ukraina. Kristianstad kunde också se en påtaglig ökning från 0 anvisningar 2021 till 16 anvisningar 2022. Likaså kan nämnas Sigtuna med 19 anvisade 2022 (2 under 2021), Eskilstuna 18 (2), Falkenberg 14 (2), Piteå 14 (2) och Upplands-Väsby 12 (1).

Kommun	Anvisade 2022	Anvisade 2021
Stockholm	129	45
Göteborg	58	27
Uppsala	32	8
Malmö	26	17
Essunga	23	1
Huddinge	23	4
Linköping	20	7
Umeå	20	12
Sigtuna	19	2
Botkyrka	18	5
Eskilstuna	18	2

Tabell 2 flest anvisningar

Den höga andelen anknytningsanvisningar under året medför att den utjämnande effekt som fördelningsmodellen är avsedd att uppnå har varit begränsad. För enskilda kommuner har anknytningsanvisningarna haft en påtaglig effekt enligt vad som redovisats ovan och kan i dessa fall beskrivas som att de gett en kraftig snedfördelning.

En granskning av hur kommunernas måluppfyllelse av sin andel har förändrats under året visar dock att denna typ av kraftiga snedfördelning ändå är begränsad till ett mindre antal kommuner och inte kan anses gälla för mottagandet överlag.

Fördelningsmodellen är konstruerad så att måluppfyllelsen för var och en av landets kommuner över tid ska närma sig 100 procent. En snedfördelning kan därmed anses ha uppstått när en kommun med en hög måluppfyllelse vid årets början får ett större antal anknytningsanvisningar och därmed får en ännu högre måluppfyllelse vid årets slut. Vid utgången av 2022 var det 49 kommuner som hade en måluppfyllelse som översteg 120 procent. Av dessa är det 22 kommuner vars måluppfyllelse stigit nämnvärt under det gångna året och som utifrån fördelningsmodellen har fått betydligt fler anvisningar än vad de skulle ha fått sett enbart till sin andel och måluppfyllelse vid årets början.

Kommun	Måluppfyllelse 2021-12-31	Måluppfyllelse 2022-12-31	Förändring, procentenheter	Antal anvisningar
Essunga	98%	352%	254	23
Gullspång	93%	172%	79	10
Skinnskatteberg	89%	151%	63	7
Högsby	140%	188%	48	6
Skara	120%	166%	46	9
Markaryd	99%	144%	45	7
Sigtuna	93%	129%	36	19
Grästorps	98%	129%	31	4
Falkenberg	90%	120%	31	14
Kariskoga	100%	129%	29	10
Örkelljunga	111%	140%	29	4
Änge	100%	125%	25	16
Leksand	104%	123%	18	5
Kinda	108%	126%	17	3
Eslöv	109%	124%	15	9
Upplands Väsby	135%	149%	14	12
Arvika	162%	175%	13	8
Östra Göinge	129%	141%	12	4
Avesta	129%	141%	12	5
Vårgårda	126%	136%	11	3
Sollentuna	142%	151%	9	17
Flen	119%	128%	9	5

Tabell 3 måluppfyllelse

2.3 Vidarebosatta ensamkommande barn

Under 2022 var det 94 ensamkommande barn som kom till Sverige som kvotflyktingar genom UNHCR:s program för vidarebosättning. Det största ursprungslandet för denna grupp var Eritrea (40 procent) följt av Demokratiska Republiken Kongo (16 procent) och Sudan (15 procent).

Andelen flickor inom denna grupp uppgick till 30 procent. Åldersfördelningen påminner till stora delar om den för asylsökande med en lägre andel yngre barn och en högre andel ungdomar. Likt gruppen asylsökande är andelen flickor också påtagligt högre i de yngre åldrarna. Kommuner som tagit emot ett större antal av denna grupp är Skellefteå (10), Skövde (7), Stockholm (7) och Karlstad (6).

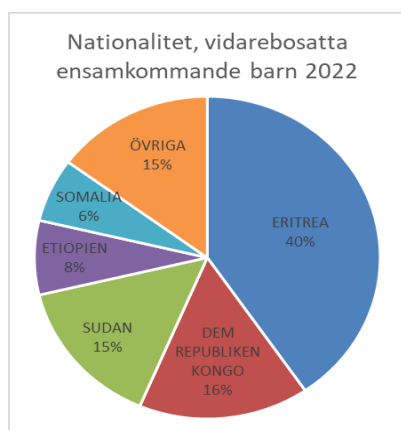

Diagram 6 nationalitet vidarebosatta

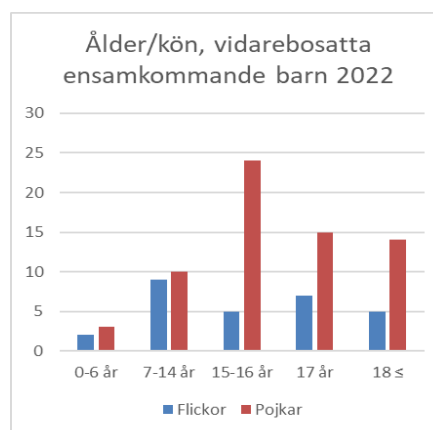

Diagram 7 ålder/kön vidarebosatta

2.4 Placeringsformer

Av statistik som är inhämtad från Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) framgår att antalet boendeverksamheter som är registrerade för målgruppen ensamkommande barn och unga har fortsatt att minska. I januari 2023 var 39 HVB-hem och 171 stödboenden registrerade¹ hos IVO för målgruppen ensamkommande barn och unga, varav de flesta även tar emot andra grupper av barn och unga.

Socialstyrelsens senaste statistik avseende placeringar av ensamkommande barn och unga från 2021 visar på en fortsatt hög andel familjehemsplaceringar varav en stor andel görs i jourhem.

Uppgifterna pekar också på en minskad andel placeringar i stödboende och en ökning av placeringar i ”annan placeringsform”.

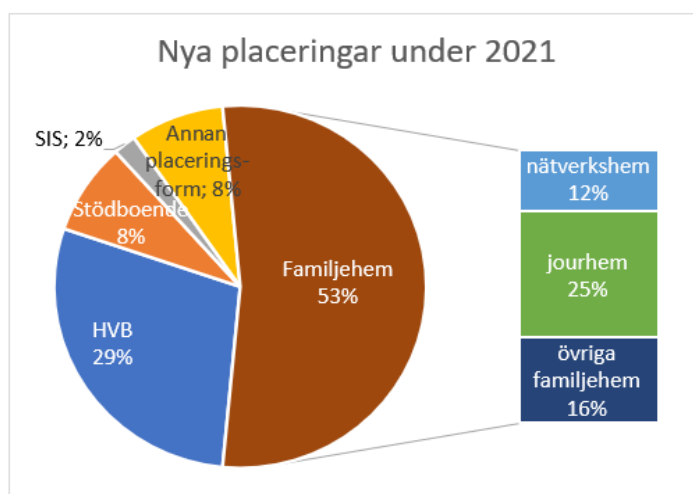

Diagram 8 nya placeringar under 2021

¹ Registrering hos IVO innebär inte per automatik att det är en aktiv verksamhet. Ingen närmare kännedom finns om hur många av dessa som faktiskt bedriver verksamhet.

3 Kapacitet i mottagandet under 2022

Mottagandet av ensamkommande barn har under det gångna året i hög grad påverkats av inflödet av flyktingar från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv.

Den övergripande bilden utifrån de bedömningar som gjorts av respektive länsstyrelse är att kapaciteten på ett övergripande plan har motsvarat behovet under året. 19 av 21 länsstyrelser bedömer kapaciteten i mottagandet under 2022 som ”övervägande hög” och ytterligare en (Västernorrland) bedömer kapacitet som ”mycket hög”. En länsstyrelse (Kalmar) bedömer kapaciteten i mottagandet under 2022 som ”övervägande låg”.

Det som framkommer av länsstyrelsernas länsvisa redovisningar samt kommunernas egna svar på länsstyrelsernas nationella lägesbildsenkät är att inflödet av ensamkommande barn från Ukraina haft mycket olika påverkan för olika kommuner och i olika delar av landet.

Några länsstyrelser (Dalarna, Västra Götaland, Örebro) påpekar att mottagandet i det egna länet har tredubblats under året. Detta uppfattas inte ha bidragit till någon större utmaning för kommunerna att ordna boende. Den stora merparten barn inom denna grupp har antingen kommit i sällskap med anhöriga eller haft anhöriga i Sverige sedan tidigare. Länsstyrelsernas bild är att socialtjänsten i de allra flesta fall valt att placera barnen hos anhöriga. Den påverkan som har uppstått handlar därmed i högre grad om att behovet av gode män varit mer omfattande än tidigare och även behovet av personalresurser inom socialtjänsten för utredning och uppföljning av gjorda placeringar. Närmare hälften av länsstyrelserna påtalar att behovet av utredningsresurser inom socialtjänsten varit utmanande för kommunerna under det gångna året då bemanningen inom socialtjänst på många håll är otillräcklig.²

Kommunernas utmaningar är främst länkade till socialtjänsten där personalbristen är påtaglig och arbetsbelastningen hög. Detta minskar kommunernas förutsättningar att utreda inom utsatt tidsram. Det kan också påverka kvalitén på de utredningar som genomförts.
- Länsstyrelsen i Örebro län

Kopplat till förutsättningarna inom socialtjänst nämner flera länsstyrelser även bristen på boendalternativ och beroendet av familjehemsplaceringar inklusive placeringar i barnets eget nätverk. Länsstyrelsen i Örebro län rapporterar att kommunerna själva uppgivit att mottagandet av ensamkommande barn under 2022 fungerat tack vare att många av barnen har kunnat placeras i nätverkshem, men konstaterar att det inte är oproblemiskt.

[Det] finns risk att dessa placeringar i vissa fall gjorts utan tillräcklig utredning, i brist på resurser och mot bakgrund av att kommunen sett vistelsen i Sverige för dessa barn och unga som tillfällig.
- Länsstyrelsen i Örebro län

Inget län bedömer kapacitet som ”mycket låg” och endast ett län (Kalmar) bedömer kapaciteten för det gångna året som ”övervägande låg”. Länsstyrelsen i Kalmar län hänvisar till att alla HVB-hem för målgruppen har avvecklats och att boendalternativen har varit begränsade till stödboende, nätverksplaceringar eller externa HVB-placeringar

---

² Jämfört med resultatet i lägesbildsenkäten (avsnitt 5.1) där cirka 70 procent av kommunerna bedömer kapaciteten att möta det väntade behovet av utredningsresurser som ganska/mycket god.

och att bristen på familjehem utgör ett reellt problem för kommunerna när det gäller att hitta lämpliga placeringar.

Samtidigt är den övergripande bilden att kommunerna i stort haft en överlag god förmåga att ta emot de ensamkommande barn som sökt skydd i Sverige under det gångna året. Länsstyrelsen i Uppsala län är en av de länsstyrelser som uppger att det inte funnits några större utmaningar och betraktar mottagandet under 2022 som förhållandevis lågt.

*Ukrainakriget har visserligen ökat kommunernas beredskap över lag men inte i en sådan utsträckning att det har föranlett kommunerna att göra omprioriteringar i verksamheten.
- Länsstyrelsen i Uppsala län*

Många län beskriver mottagandet som fortsatt lågt och att några av de största utmaningarna fortsatt är kopplade till att ensamkommande barn utgör ”sällanärenden” i de flesta kommuner. På många håll är det svårt att upprätthålla någon boendeverksamhet vilket innebär att det är svårare att samla erfarenhet och kompetens samt att tillgången till boendalternativ minskar när kommunerna till stor del blir beroende av att kunna placera i familjehem.

Över hälften av länsstyrelserna uppger samtidigt att svårigheterna att rekrytera familjehem utgör en utmaning i mottagandet. Placering uppges även förekomma i stödboende och i externa HVB-hem utanför den egna kommunen. I framför allt några av de nordliga länen rapporteras att kommunerna uttryckligen efterfrågar möjligheten att ta emot fler ensamkommande barn.

3.1 Kapaciteten i mottagandet under 2022

I länsstyrelsernas årliga lägesbildsenkät fick kommunerna svara på ett antal frågor rörande bland annat mottagandet av ensamkommande barn. Av de 287 kommuner som besvarade enkäten var det 229 som angav att de tagit emot eller haft ensamkommande barn och unga inskrivna för insatser under 2022. 47 kommuner angav att de inte tagit emot eller haft några ensamkommande barn och unga inskrivna under 2022 och 11 kommuner angav ”kan ej bedöma”. Att notera är att det bland både kommuner som angett att de inte haft några ensamkommande barn samt de som angett ”kan ej bedöma” finns kommuner som under året tagit emot ett tiotal anvisningar och ännu fler.

Totalt 228 kommuner besvarade frågorna om hur de bedömer kapaciteten i kommunen under 2022 att:

- a) tillgodose behovet av boende för ensamkommande barn under 18 år,
- b) tillgodose behovet av boende för ensamkommande unga över 18 år med uppehållstillstånd, och
- c) inpassa insatser utifrån individuella behov (t.ex. ålder eller kön).

Svaren ger en övervägande positiv bild av hur kommunernas kapacitet har sett ut under året, med en andel positiva svar (ganska eller mycket god) på mellan 60–75 procent och mycket små andelar negativa svar. En reservation är att relativt många av de svarande inte har kunnat bedöma fråga b) samt vad som redan har påtalats om att flera kommuner som de facto fått ett större antal anvisningar inte har besvarat frågan alls då de angett att de inte haft några ensamkommande barn och unga inskrivna under året.

En jämförelse av svaren mellan olika kommungrupper³ visar att svaren avseende både fråga a) och b) är mer positiva inom gruppen storstäder och storstadsnära kommuner där andelen positiva svar (ganska/mycket god) ligger tio procentenheter högre eller mer inom denna grupp jämfört med övriga. För fråga c) är svaren mer positiva inom gruppen större städer och kommuner nära större städer, där andelen positiva svar ligger cirka tio procentenheter högre än för övriga kommungrupper.

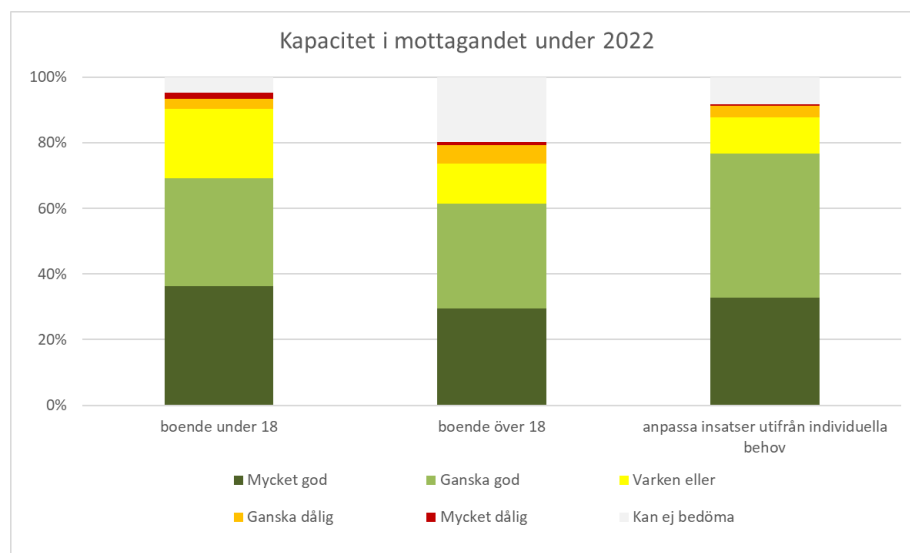

Diagram 9 kapacitet i mottagandet under 2022

Andelen negativa svar (ganska/mycket dålig) är genomgående låga och överstiger inte 8 procent inom någon kommungrupp för någon av frågorna.

3.2 Förmåga att erbjuda insatser inom skolan

I lägesbildsenkäten fick kommunerna även bedöma sin förmåga inom skolans verksamhet att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande, samt att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehjälp på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Kommunerna fick även uppge hur mottagandet i skolan har fungerat av skyddsbehövande barn och unga som omfattas av massflyktsdirektivet.

Resultaten av kommunernas svar avseende förmåga att erbjuda introduktionsinsatser är övervägande positiva. Avseende grundskolan är andelen positiva svar (ganska/mycket god) 86 procent och inom gymnasiet 75 procent, med reservation för ett bortfall på 18 procent avseende gymnasiet. Förmågan att erbjuda studiehjälp bedöms vara övervägande god även om andelen som svarat ”varken eller” här är högre. Avseende grundskolan är det 68 procent positiva svar och avseende gymnasiet är andelen positiva svar 52 procent, med reservation för en hög andel (23 procent) som angett ”kan ej bedöma” avseende gymnasiet. För både grundskolan och gymnasiet är andelen positiva svar påtagligt högre inom gruppen storstäder och storstadsnära kommuner, med över 15 procentenheter fler positiva svar än inom de andra kommungrupperna. På frågan om mottagandet av skyddsbehövande som omfattas av massflyktsdirektivet uppger 84 procent av de svarande att det har fungerat ganska eller mycket bra, med mindre variationer mellan kommungrupperna.

³ Indelningen utgår från SKR:s kommungruppsindelning i A) storstäder och storstadsnära kommuner, B) större städer och kommuner nära större stad samt C) mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

4 Länsstyrelsernas insatser under 2022

Länsstyrelsernas arbete inom uppdraget har i hög grad och på flera olika sätt påverkats av mottagandet från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv. En viktig del av arbetet under året har handlat om att bidra till att stärka kapaciteten och beredskapen i länen att ta emot ensamkommande barn från Ukraina utifrån de speciella förutsättningar som har omfattat denna grupp. En annan del av arbetet har handlat om att etablera funktionella samverkansformer med länsstyrelsernas uppdrag avseende samhällsskydd och beredskap samt att med befintliga personalresurser bidra till genomförandet av de uppdrag som med kort varsel ålades länsstyrelserna; att inventera boendeplatser i länen i syfte att bistå Migrationsverket i myndighetens uppdrag. Det har också varit viktigt att i så hög grad som möjligt försöka uppmärksamma och identifiera eventuella sårbarheter inom gruppen ensamkommande barn från Ukraina i syfte att bland annat motverka att ensamkommande barn försvinner.

Liksom tidigare år har den nationella samverkan varit viktig i genomförandet av uppdraget, både för att samordna länsstyrelsernas arbete internt och för att kunna samverka med nationella myndigheter och andra aktörer på ett bra sätt. En samordnare har haft 35 procent tjänstgöring inom den nationella samordningen av uppdraget, som också har utgjorts av en arbetsgrupp med representanter från de fyra noder (länsgrupperingar) som finns inom länsstyrelsernas integrationsnätverk. Dessa har tillsammans med samordnare också ingått i Samverkansdelegationens arbetsgrupp för frågor som rör mottagande av ensamkommande barn och unga som sammankallas av Migrationsverket och där Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) även ingår.

4.1 Insatser gällande mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina

Förutsättningarna för länsstyrelsernas arbete avseende beredskap och kapacitet i fråga om mottagande av ensamkommande barn och unga har under året varit komplexa, vilket bland annat märks i de tämligen stora variationer som kan ses i svaren från olika länsstyrelser. Några faktorer som samspelat under året, men som på regional nivå sett olika ut i olika län, är 1) att mottagandet av ensamkommande barn har sjunkit under många års tid och är ett verksamhetsområde som på den lokala nivån i många fall är att betrakta som avvecklat; 2) att antalet ensamkommande barn ökat plötsligt under 2022 framför allt till följd av kriget i Ukraina; samt 3) att länsstyrelserna behövt se över prioriteringen av tillgängliga personalresurser för att kunna bemanna staber och fullgöra de uppgifter som tillkommit under året med anledning av Rysslands invasion i Ukraina .

I en del län har mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina tagit fokus från de frågor som rör mottagande av ensamkommande barn. Detta är något som bland annat länsstyrelsen i Norrbotten, Länsstyrelsen Gävleborg och Länsstyrelsen Kalmar ger uttryck för. Av redovisningarna från andra länsstyrelser framgår att arbetet inom uppdraget inte har nedprioriterats utan snarare skiftat karaktär och fokus till följd av mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet, något som Länsstyrelsen i Västmanland ger exempel på.

Länets kommuner efterfrågade ett ökat stöd och Länsstyrelsen anpassade sin verksamhet efter de ändrade behoven och förutsättningarna. Länsstyrelsen arrangerade bland annat extra nätverksmöten /.../ och var

*ett stöd i framtagandet av checklistor och erbjud kompetensutveckling.
- Länsstyrelsen i Västmanland*

En fråga som även tidigare är uppmärksammat som ett viktigt utvecklingsområde är mottagandet av ensamkommande barn i familjehem, särskilt i de fall det rör sig om placering i barnets eget nätverk (s.k. ”nätverkshem”). Då ensamkommande barn från Ukraina i mycket stor omfattning antingen har kommit till Sverige i sällskap med anhöriga, eller haft anhöriga i Sverige sedan tidigare, har frågan om placeringar i nätverkshem varit särskilt aktuell under det gångna året och flera länsstyrelser har anordnat kompetenshöjande insatser för kommunerna i syfte att höja medvetenheten om vad som är viktigt att tänka på i samband med denna typ av placeringar för att säkerställa en trygg placering.

På den nationella nivån har samordnaren inom uppdraget bland annat varit inkopplad i det arbete som bedrivits av länsstyrelsernas samordningskansli med anledning av Rysslands invasion av Ukraina och uppdaterat kansliet löpande i frågor som rör mottagandet av ensamkommande barn från Ukraina.

4.2 Regional samverkan

En viktig del av länsstyrelsernas arbete inom uppdraget handlar om att föra dialog med kommunerna om mottagandet och verka för en god samverkan mellan berörda aktörer i länet. Under flera års tid har detta varit utmanande då ett minskat mottagande har inneburit att frågorna inte längre haft samma dignitet.

*Eftersom mottagande av ensamkommande barn är en sällanfråga i många kommuner, är det svårt att upprätthålla en långsiktig hållbarhet och kvalitet i mottagandet. Regional samverkan blir då extra viktig, men också extra svår, eftersom andra frågor ligger högre på agendan.
- Länsstyrelsen i Östergötland*

I viss utsträckning framstår det dock som att mottagandet av skyddsbehövande inklusive ensamkommande barn från Ukraina inneburit ett förnyat intresse i kommunerna för frågor som rör mottagande av ensamkommande barn och unga och en ökad möjlighet för länsstyrelserna att nå ut med relevant information och bedriva insatser inom området. Länsstyrelsen i Skåne rapporterar att frågan om ensamkommande barn har blivit återaktualiserad hos många kommuner under året på grund av det ökade mottagandet.

*I och med detta har länsstyrelsen valt att prioritera arbete kring informationsspridning och kunskapshöjande insatser när det gäller kommunens ansvar för ensamkommande barn från Ukraina. Att öka kunskapen kring regelverk, utredningar och uppföljningar kring placeringar i nätverkshem har visat sig viktigt under året.
- Länsstyrelsen i Skåne*

Länsstyrelsen i Blekinge beskriver att man under 2022 har startat upp ett regionalt nätverk om ensamkommande barn som syftar till att skapa kontaktvägar mellan kommunerna och genom erfarenhetsutbyte kunna verka som stöd vid ett eventuellt ökat mottagande. I de län som har lyckats upprätthålla fungerande samverkansstrukturer beskrivs detta som mycket värdefullt, både som forum för erfarenhetsutbyte och dialog men även för att kunna ha en gemensam riktning i arbetet och i förekommande fall också kunna ta gemensamma beslut om en eventuell omfördelning av kommunandelar.

I den regionala samverkan lyfts även civilsamhällets centrala roll i mottagandet och vikten av att hitta samverkansformer där även de är representerade.

Civilsamhället i länet har identifierats som en viktig strategisk arena och Länsstyrelsen har gjort stora ansträngningar under året för att stärka samverkan, bland annat genom bildandet av ett nytt nätverk bestående av frivilligorganisationer som arbetar med integrationsfrågor.

- Länsstyrelsen i Uppsala län

Ett viktigt verktyg i länsstyrelsernas arbete inom uppdraget är webbplatsen Informationsverige.se som förvaltas av Länsstyrelsen i Västra Götaland. Förutom samlad och aktuell information till målgruppen finns det på webbplatsen även samlat metodmaterial som vänder sig till yrkesverksamma inom mottagandet. Länsstyrelserna i Dalarna och i Västra Götaland är de enda län som i sina länsredovisningar uttryckligen uppger att de arbetat regelbundet under året med att öka kännedomen om webbplatsen. Sannolikt sker liknande insatser även i många av de övriga länen, men med den låga grad av hänvisning till webbplatsen i länsredovisningarna finns det goda skäl att se över hur arbetet med webbplatsen kan utvecklas för att få så god spridning och bidra med så relevant information som möjligt.

4.3 Omfördelning av kommunandelar

Under 2022 gjordes omfördelningar av kommunernas andelar inför 2023 i sammanlagt fyra län: Kronoberg, Östergötland, Västernorrland och Västerbotten. I Kronoberg var det en kommun som omfördelade sin andel till en annan kommun i länet. I Östergötland omfördelade fyra mindre kommuner sina andelar till den största kommunen. I Västerbotten omfördelade merparten av länets mindre kommuner sina andelar till den största kommunen. Även i Västernorrland skedde en omfattande omfördelning, men där var det liksom tidigare år en av de mindre kommunerna (Ånge) som tog emot samtliga andelar från övriga kommuner i länet vilket har möjliggjort att kompetensen och kvaliteten i verksamheten har kunnat byggas upp över tid.

Att verksamheten har kunnat bibehållas har möjliggjort fortsatt utvecklingsarbete. Omfördelningen mellan kommunerna har basen i länsstyrelsens politikerplattform, vilket gör att snabba förändringar kan hanteras vid behov.

- Länsstyrelsen i Västernorrland

Både Länsstyrelsen i Östergötland och Länsstyrelsen i Västerbotten påtalar att omfördelningen förvisso är en önskvärd lösning för att anpassa mottagandet och upprätthålla kapacitet och kompetens här och nu, men att det även innebär att beredskapen sjunker i de kommuner som fördelar bort sin andel.

De vanligaste förklaringar som ges av de länsstyrelser i län där det inte gjorts någon omfördelning är att kommunerna inte anser att den ekonomiska ersättningen täcker kostnaderna samt att mottagandet för den enskilda kommunen ofta är så litet att de klarar det på egen hand.

4.4 Statsbidrag

Endast ett fåtal projekt har beviljats statsbidrag under året för insatser som vänder sig till målgruppen ensamkommande barn och unga. Av de §37-medel som länsstyrelserna har att fördela har två projekt beviljats under året där ensamkommande barn ingår i

målgruppen (i Örebro samt Blekinge län). Båda projekten syftar till att utveckla den regionala samverkan kring mottagandet. Avseende länsstyrelsernas §37a-medel har fem projekt beviljats där målgruppen ingår, där merparten av projekten syftar till att underlätta etablering i samhället och vänder sig till en bredare målgrupp än enbart ensamkommande barn.

Av de projekt som har avslutats under året är det fler som vänder sig till målgruppen ensamkommande barn och unga, helt eller delvis. Totalt rör det sig om femton projekt som finansierats med §37-medel och tio projekt som finansierats med §37a-medel. Syftena med de projekt som avslutats under året har varierat i hög grad mellan fokus på till exempel arbetsmarknad/sysselsättning, etablering i samhället och socialt stöd.

Flera länsstyrelser beskriver att statsbidragen under de senaste åren varit särskilt viktiga för att kunna stötta upp med insatser kring den grupp som omfattades av den särskilda lagstiftningen gällande uppehållstillstånd för studier.

*För den grupp unga vuxna som tidigare fått uppehållstillstånd för gymnasiestudier har civilsamhället, inte minst Rädda Barnens länsstyrelsefinansierade projekt, haft en mycket viktig roll i länet och erbjudit drygt 170 individer stöd till arbete, studier och annat praktiskt samt inte minst psykosocialt stöd.
- Länsstyrelsen i Östergötland*

Även Länsstyrelsen i Västra Götaland ger exempel på en insats som vänder sig till målgruppen ensamkommande unga vuxna som har lyckats mycket väl med att organisera aktiviteter för målgruppen som hjälpt många av dessa ungdomar att få jobb. Projektet har bedrivits av föreningen Agape som har organiserat en mötesplats i Göteborg för målgruppen under flera års tid.

*Insatsen erbjuder kunskap om samhället och den svenska arbetsmarknaden. De arbetar även aktivt tillsammans med andra aktörer för att motverka psykisk ohälsa och beroendeproblematik. I Lerums kommun har flera aktörer arbetat framgångsrikt med ungdomar som kommit som ensamkommande till Sverige.
- Länsstyrelsen i Västra Götaland*

4.5 Insatser för att motverka att ensamkommande barn försvinner

I uppdraget har det även ingått att bidra till att motverka att ensamkommande barn försvinner. Detta är ett arbete som länsstyrelserna bedrivit på olika sätt under en längre tid och där arbetet skiljer sig åt mellan olika län. Några länsstyrelser som exempelvis Stockholm, Västmanland, Kalmar och Jämtland har valt att fortsätta arbeta aktivt med de regionala handlingsplaner som togs fram under 2018 i enlighet med tidigare uppdrag medan andra länsstyrelser i stället har arbetat med andra sätt att öka kunskapen om problematiken och främja ett utvecklat arbete inom området.

Länsstyrelsen i Jämtland hör till ett av de län som jobbat aktivt med frågan under året, bland annat genom att följa upp den tidigare framtagna regionala samverkansplanen.

*Det finns utarbetade strukturer för arbete och förfarande vid fall där ensamkommande försvinner i samtliga kommuner i länet. Kommunerna har interna handlingsplaner gällande ensamkommande barn som försvinner samt arbetar utifrån en länsgemensam handlingsplan.
- Länsstyrelsen i Jämtland*

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt regleringsbrevet för 2022

Inom ramen för den nationella samordningen av uppdraget har frågan gällande ensamkommande barn som försvinner varit prioriterad. Under början av 2022 publicerades en statistikrapport⁴ som sammanställdes i syfte att höja kunskapen och medvetenheten om problematikens omfattning och utveckling över tid. Med utgångspunkt i rapporten togs även initiativ till att ta arbetet vidare inom samverkansdelegationens nationella arbetsgrupp vilket resulterat i ytterligare en statistikrapport⁵. Rapporten tittar bland annat närmare på förekomsten av avvikningar i relation till tidpunkt för inskrivning i mottagandet och andra viktiga händelser i den enskildes asylärende.

Syftet har varit att se om det går att urskilja tidpunkter som innebär förhöjda risker för att barnet avviker eller identifiera eventuella mönster som kan vara av värde att ha kännedom om vid utformandet av förebyggande insatser. Under arbetets gång har Socialstyrelsen, Migrationsverket och Polismyndigheten fått i särskilt uppdrag att bedriva ett treårigt utvecklingsarbete som även innefattar att ta fram årlig statistik samt nationell vägledning i syfte att motverka försvinnanden.⁶ Ett syfte som därmed har tillkommit i arbetet med den andra statistikrapporten har varit att ta fram ett underlag som kan ge vägledning och medskick inför det fortsatta arbetet inom det särskilda regeringsuppdraget.

Insatser som även har genomförts inom den nationella samordningen har varit att tillsammans med nationella samordnare för länsstyrelsernas arbete inom barnets rättigheter respektive prostitution och människohandel bjuda in medarbetare inom respektive uppdrag för att diskutera och främja en utvecklad samverkan mellan uppdragen.

Länsstyrelserna har sedan 2021 haft möjlighet att delta i ett EU-projekt samordnat av justitiedepartementet i Frankrike, som syftar till att utbyta erfarenheter och utveckla arbetet gällande mottagandet av ensamkommande barn och unga. Deltagande länder är Frankrike, Sverige, Spanien och Italien och i den svenska projektgruppen medverkar även Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten. Den svenska projektgruppen har i detta sammanhang prioriterat de frågor som rör ensamkommande barn som försvinner och lyft behovet av ett mer systematiskt arbete kring frågan och även en ökad samverkan på EU-nivå för att fånga upp och trygga situationen för ensamkommande barn som rör sig mellan olika länder och befinner sig i en oerhört sårbar situation på många sätt.

Under det gångna året har studiebesök anordnats i respektive deltagarland och länsstyrelserna har tillsammans med Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten inom ramen för projektet också anordnat en nationell konferens om ensamkommande barn som försvinner med föreläsningar från internationella experter inom området. Bland de 80-talet deltagare fanns ett stort antal medarbetare från länsstyrelser runtom i land och även kommuner och andra aktörer var inbjudna för att få så stor spridning som möjligt.

Under våren 2023 avslutas projektet med sammanställningen av en rapport som är avsedd att fungera som en vägledning för EU-länder i mottagandet av ensamkommande barn och unga.

---

⁴ Länsstyrelserna (2022) [Ensamkommande barn som avvikit 2013–2020. Sammanställning av Migrationsverkets statistik över registrerade avvikningar.](#)

⁵ Länsstyrelserna m.fl. (2023) När ensamkommande barn försvinner. Analys av registrerade avvikningar med särskilt fokus på tidpunkt för avvikande.

⁶ [Uppdrag om att stärka arbetet med att motverka att ensamkommande barn försvinner - Regeringen.se](#)

5 Kapacitet och beredskap inför 2023

5.1 Kapacitet i mottagandet att möta det väntade behovet

Gällande kapaciteten att möta det väntade behovet i mottagandet inför 2023 gör samtliga länsstyrelser utom ett bedömningen att kapaciteten är ”övervägande hög”, och Länsstyrelsen Kalmar bedömer den som ”övervägande låg”. Den senaste prognos från Migrationsverket som fanns att tillgå inför dessa bedömningar var prognosen från november där planeringsscenarioet för 2023 bedömdes till 1 000 ensamkommande barn, varav 200 från Ukraina. Prognosintervallet i novemberprognosen var 650 – 3 200 ensamkommande barn under 2023.⁷

Många länsstyrelser påpekar vissa utmaningar som tillgången till familjehem, tillgången till gode män i vissa fall och bemanningen inom socialtjänsten, men tar fasta på att prognosen för 2023 utifrån planeringsantagandet i praktiken handlar om en minskad nivå jämfört med 2022 och att dessa utmaningar därmed inte borde utgöra några stora problem för kommunerna att klara uppdraget. På längre sikt påtalas av flera länsstyrelser att ett fortsatt lågt mottagande verkar missgynnande för kapaciteten och den kompetens som krävs för ett gott mottagande utifrån barnets rättigheter och behov.

Av kommunernas egna svar på länsstyrelsernas lägesbildsenkät framgår att de flesta kommuner (cirka 70 procent) bedömde kapaciteten avseende utredningsresurser inom socialtjänsten som positiv (mycket eller ganska god). Avseende tillgången till boende och andra insatser var det endast cirka 50 procent av kommunerna som gjorde en positiv bedömning. Knappt 40 procent av kommunerna gjorde en positiv bedömning avseende kapaciteten att möta det väntade behovet av gode män/särskilt förordnande vårdnadshavare, med reservationen att så många som cirka 30 procent av de svarande inte ansåg sig kunna göra någon bedömning. Sannolikt beror det höga bortfallet i den frågan på att kunskapen har funnits i en annan del inom kommunens organisation än den som besvarat enkäten.

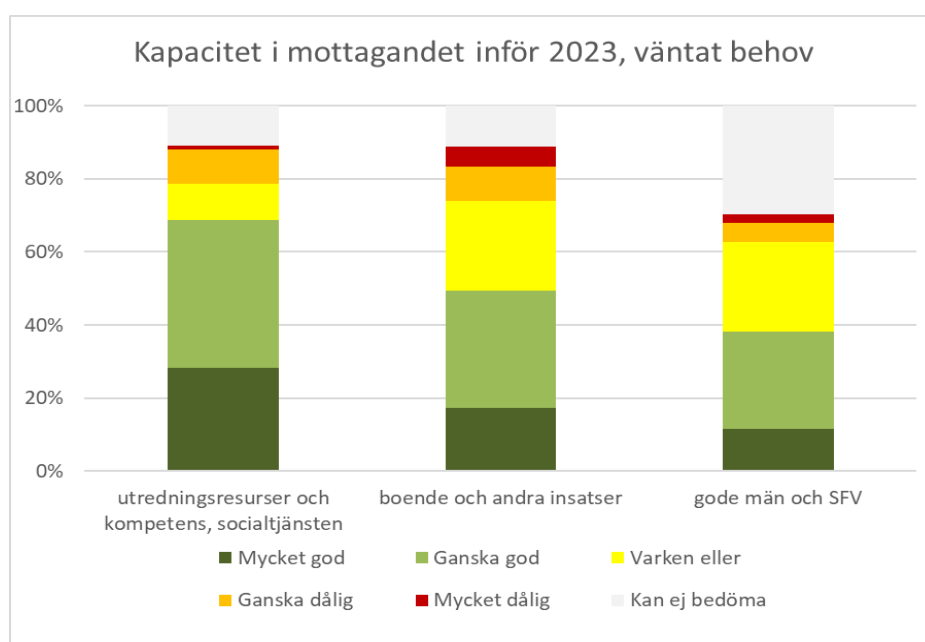

Diagram 10 kapacitet i mottagandet

⁷ I den prognos som Migrationsverket publicerade i februari 2023 har antagandet för 2023 skrivits ner till 900 ensamkommande barn, inom intervallet 600 – 2 700. [Prognoser och remisser - Migrationsverket](#).

5.2 Beredskap att möta en oförutsedd ökning

När det gäller beredskapen för en mer oförutsedd plötslig ökning av antalet ensamkommande barn skiljer sig bedömningarna åt i högre grad mellan länen. Nio av länsstyrelserna bedömer beredskapen som ”övervägande hög”, elva bedömer den som ”övervägande låg” och en länsstyrelse (Skåne) bedömer den som ”mycket låg”. Inget av storstadslänen, som tillsammans står för en större del av mottagandet, ingår i de länsstyrelser som gör en mer positiv bedömning. Ingen länsstyrelse bedömer beredskapen som ”mycket hög”.

Beredskap inför större oförutsedd ökning 2023

- Övervägande hög
- Övervägande låg
- Mycket låg

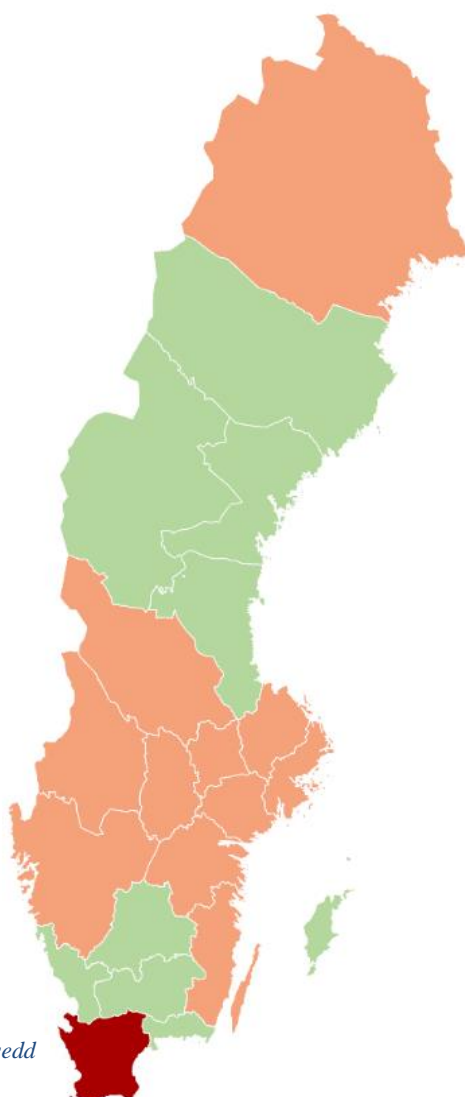

Diagram 11 beredskap oförutsedd ökning

Länsstyrelsen i Jämtland hör till en av de länsstyrelser som bedömer beredskapen för en oförutsedd ökning som övervägande hög.

Det finns en grundorganisation som kan öka i vissa kommuner. Det finns erfarenhet att bemöta behovet och en god samverkan inom länet samt inom den interna organisationen. Beredskap och kapacitet och kunskap

Länsstyrelsens åiterrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt regleringsbrevet för 2022

*finns i samtliga kommuner oavsett storlek.
- Länsstyrelsen i Jämtland*

En annan av de länsstyrelser som bedömer beredskapen som övervägande hög är Västernorrland. Där har kommunerna omfördelat andelar och ingått en strategisk överenskommelse om mottagandet för åren 2023–2025 som lägger fast formerna för kommunernas samverkan för de närmaste åren och även innefattar skrivningar om samverkan i ett beredskapsläge.

I de län som bedömer beredskapen som ”övervägande låg” påtalas bland annat att en oförutsedd större ökning av antalet ensamkommande barn skulle medföra svårigheter både när det gäller att tillgodose behovet av boende och omsorg samt även behovet av utredningsresurser inom socialtjänsten givet det trängda bemanningsläget.

Länsstyrelsen i Uppsala hör till de länsstyrelser som bedömer beredskapen som ”övervägande låg” och gör bedömningen att kommunerna vid en kraftig ökning inte kommer kunna leva upp till gällande regelverk, till följd av det minskade mottagandet och därmed minskade resurser under de senaste åren. Samtidigt uppges kommunerna ha blivit bättre på att planera mottagandet utifrån olika potentiella scenarion och ha en större erfarenhet och kunskap av att hantera kriser och oförutsedda händelser, vilket i den bemärkelsen har en positiv betydelse för kommunernas beredskap.

Länsstyrelsen i Skåne, som bedömer beredskapen för en oförutsedd ökning som ”mycket låg”, uppger att ett hastigt ökat mottagande skulle innebära stora utmaningar för kommunerna och att kommunerna överlag inte har verksamheter som snabbt skulle kunna ställas om för att kunna klara ett ökat mottagande.

Utifrån kommunernas svar på lägesbildsenkäten ser vi att kommunernas egna bedömningar, precis som länsstyrelsernas, visar på en högst begränsad beredskap att hantera en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn. På totalen är det 23 procent av kommunerna som ger en positiv bedömning (ganska/mycket god) och 39 procent som gör en negativ bedömning (ganska/mycket dålig). Fördelat per kommungrupp är det mindre variationer, med fler negativa bedömningar och färre positiva inom gruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

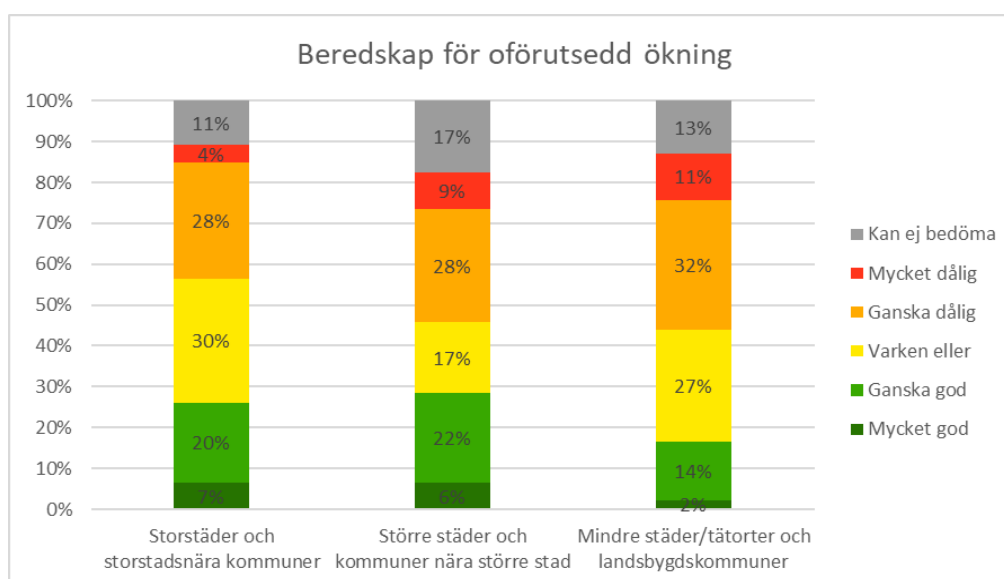

Diagram 12 Beredskap för oförutsedd ökning

Generellt uppfattas de fåtal län där det finns HVB-verksamhet kvar ha stor fördel av dessa när det kommer till beredskap för ett ökat mottagande, medan de flertal län med

ett stort beroende av familjehemsplaceringar bedöms ha betydligt svårare att snabbt kunna skala upp sitt mottagande om så skulle krävas.

5.3 Förmåga att anpassa insatser för att möta individuella behov

Den övergripande bilden är att kommunerna uppfattas ha relativt goda förutsättningar att anpassa placeringar och andra insatser efter individuella behov, även om det finns begränsande omständigheter. Efter att specialiserade boenden och enheter inom socialtjänsten har avvecklats uppger många kommuner att de utreder varje barns behov på individuell basis. I stället uppges tillgången till olika boendialternativ vara utmanande och att bristen på placeringsalternativ kan bli begränsande när det gäller att ordna den boendeform som bedöms som mest lämplig för det enskilda barnet.

Länsstyrelsen i Skåne är en av de länsstyrelser som uppger att kommunerna i brist på HVB-hem i hög grad är beroende av att kunna placera ensamkommande barn i familjehem vilka i sin tur uppges vara svåra för kommunerna att rekrytera. Detta uppges bidra till att vissa barn placeras i boendeformer som kommunerna inte hade valt om de hade haft möjlighet att placera på ett HVB-hem.

Länsstyrelsen i Dalarna uppger att kommunerna i avsaknad av anpassat HVB för målgruppen ensamkommande barn i förekommande fall gjort försök att placera ensamkommande barn/unga på HVB-hem för unga med olika typer av social problematik, vilket uppges inte varit framgångsrikt. Länsstyrelsen i Dalarna uppger att bristande resurser i kommunerna innebär att kommunerna inte har förmåga att möta barnens behov i alla lägen.

Familjehemsplaceringar i barnets eget nätverk uppges vara fortsatt vanligt och görs i mycket hög utsträckning när det gäller ensamkommande barn som omfattas av massflyktsdirektivet. Utmaningar med detta som Länsstyrelsen i Skåne uppmärksammar är svårigheter i utredningsarbetet till följd av att barnet och familjen flyttar och att det i vissa fall kan vara svårt för socialtjänsten att veta var det placerade barnet alls befinner sig.

Länsstyrelsen i Gävleborg uppger att de stödboenden som finns kvar rent formellt tar emot såväl flickor som pojkar, men att det i praktiken till största del är pojkar som placeras där. Flickor uppges i högre grad ha anhöriga i Sverige och placeras även i högre grad hos dessa. Den typ av placeringar som några länsstyrelser uppger som utmanande är placeringar av barn med komplexa behov och som har beviljats särskilt boende, där kompetensen hos personalen inte alltid är tillräcklig. Länsstyrelsen i Stockholm lyfter särskilt fram placeringsalternativ för ensamkommande flickor som en viktig fråga.

De senaste åren har fler ensamkommande flickor kommit till länet och det finns ett behov av att titta närmare på placeringsalternativ för flickor. Det finns forskning som tyder på att flickor som är placerade i nätverksplaceringar, inte har samma positiva etablering som pojkar.
– Länsstyrelsen i Stockholms län

5.4 Framgångsfaktorer och utvecklingsområden

I stort sett samtliga länsstyrelser lyfter erfarenhet, kompetens och regional samverkan som viktiga framgångsfaktorer för mottagandet. En viktig framgångsfaktor som också nämns är goda kontaktvägar till kommunerna, både på tjänstemannanivå och med den

politiska ledningen. Övriga framgångsfaktorer som nämns är ett starkt engagemang från civilsamhället samt samverkan över länsgränserna i form av exempelvis gemensamt resursnätverk.

Gällande utvecklingsområden så är den vanligaste förekommande kommentaren att det är svårt att över tid upprätthålla en grundläggande kapacitet och kompetens vid långvariga låga nivåer i mottagandet, vilket utgör en förutsättning som länsstyrelserna behöver anpassa sina insatser utifrån. Bland annat Länsstyrelsen i Gävleborg uppger att ett utvecklingsområde framöver är att bibehålla en grundläggande kapacitet i de kommuner som får en anvisning mycket sällan.

Det handlar bland annat om förståelse för mottagningssystemet, återsökning av ersättningar, tillgång till godemän. Det är även en fråga om att bibehålla den kompetens i socialtjänstens utredningsarbete som är viktig för just målgruppen ensamkommande barn.
- Länsstyrelsen i Gävleborg

Möjligheten till omfördelning uppfattas i flera fall som ett önskvärt sätt att kunna upprätthålla kapacitet, men några länsstyrelser påtalar även att en omfördelning kan inverka negativt på beredskapen i de kommuner som under en period överlämnar sin andel.

Då beroendet av familjehemsplaceringar och svårigheterna att rekrytera familjehem är ett återkommande tema är det flera länsstyrelser som lyfter vikten av att kommunerna samverkar sinsemellan för att hantera den utmaningen. Länsstyrelsen i Skåne lyfter behovet av ett aktivt arbete med matchning, utbildning och vägledning till familjehem och även behovet av stöd till nätverkshem och extra stöd till barn placerade i nätverkshem då de vuxna i nätverkshemmet inte alltid själva är etablerade i samhället.

Länsstyrelserna i Jämtland och Västernorrland lyfter att kommunerna har en fungerande samverkan gällande rekrytering och stöd till familjehem. I Jämtland finns ett regionalt familjehemscentrum och i Västernorrland finns det ett kommunförbund som både fungerar som regional samverkans- och stödstruktur för kommunernas socialtjänster⁸ och även tillhandahåller en gemensam familjehemsorganisation åt kommunerna.

Ett annat viktigt utvecklingsområde som nämns är psykisk hälsa – både avseende ett brett hälsofrämjande arbete och enskilda insatser för de barn och unga som är i behov av det. Både länsstyrelserna i Blekinge och i Stockholm hänvisar till forskning som påvisar att den psykiska ohälsan inom gruppen är omfattande, och att gruppen ensamkommande barn har en sämre hälsorelaterad livskvalitet än övriga nyanlända barn i Sverige.

Länsstyrelsen i Stockholm uppger brister när det gäller att erbjuda behandlingsinsatser för barn med psykisk ohälsa och när det gäller att utreda barn med misstänkt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Uppgifter från Ensamkommandes förbund om behovet av tillgång till behandlingsinsatser avseende beroendeproblematik uppmärksammas också.

Enligt Ensamkommandes förbund har en del av de ensamkommande barnen en beroendeproblematik som hänger ihop med obearbetade trauman, depressioner eller ansvaret de känner för att bidra till familjens försörjning i hemlandet.
- Länsstyrelsen i Stockholms län

---

⁸ [Regional samverkan och stödstruktur, RSS | SKR](#)

Länsstyrelsen i Västra Götaland lyfter initiala tillfälliga placeringar i jourhem som en särskild riskfaktor för barnets hälsa eftersom en sådan placering innebär att barnet efter bara ett par månader kommer att placeras hos en ny familj på en ny ort och ibland i en annan del av landet.

6 Samlad bedömning

Under det gångna året bröts trenden med ett minskat mottagande av ensamkommande barn som varit sedan 2016. Utöver att antalet asylsökande ensamkommande barn till Sverige ökade med närmare 25 procent så bidrog antalet ensamkommande barn från Ukraina till att antalet ensamkommande närapå tredubblades jämfört med föregående år.

Utifrån länsstyrelsernas länsredovisningar och kommunernas egna uppgifter i länsstyrelsernas lägesbildsenkät bedöms kommunerna ha klarat att hantera denna oförutsedda utveckling överlag väl. Efter ett lågt mottagande under flera års tid bedöms de svagaste faktorerna inom mottagandet vara den begränsade tillgången till boendalternativ och ett stort beroende av familjehemsplaceringar samt en ansträngd arbetssituation och begränsade utredningsresurser på många håll inom socialtjänsten.

En viktig förklaring till att kommunerna utifrån dessa förutsättningar ändå har klarat mottagandet under 2022 så pass väl är att de ensamkommande barnen från Ukraina i hög utsträckning har bedömts kunna bo med anhöriga. Något som sannolikt också har varit viktigt när det gäller att fördela belastningen på kommunernas utredningsresurser inom socialtjänsten är den utjämnande effekt som har funnits i mottagandet under det gångna året. Även om en mindre andel av de ensamkommande barnen (cirka 1/5) har anvisats med utjämnande anvisning så har den särskilda fördelningsmodellen gällande anvisning av skyddsbehövande från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv sannolikt bidragit indirekt även till en jämnare fördelning även av de ensamkommande barnen från Ukraina som anvisats på anknytning till en anhörig.

Samtidigt visar kommunernas bedömningar att deras egen beredskap att möta en ny oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn är mycket begränsad, med en stor andel av kommunerna som bedömer beredskapen som ganska eller mycket dålig. Förvisso är det 9 av 21 länsstyrelser som bedömer beredskapen att hantera en oförutsedd ökning som övervägande hög, men de länsstyrelser som gör en mer negativ bedömning står tillsammans för en avsevärt större del av mottagandet.

6.1 Bedömning av egna insatser och resultat

Sammantaget bedöms länsstyrelsernas insatser under året ha varit av stor vikt för att hantera mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv. Genom de regionala nätverk och informationskanaler som länsstyrelserna har utarbetat sedan tidigare har relevant och aktuell information kunnat spridas snabbt och med hög träffsäkerhet till berörda nyckelpersoner och yrkesverksamma i olika delar av mottagandet ute i kommunerna och hos andra berörda aktörer. I en del län har arbetet inom uppdraget huvudsakligen ingått i det generella mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. I de län där länsstyrelsen har haft förutsättningar att också genomföra riktade insatser för att stärka mottagandet av ensamkommande barn så bedöms det ha bidragit till att höja kompetensen inom mottagandet till exempel när det gäller placering av ensamkommande barn i nätverkshem.

Länsstyrelsernas arbete under året med att samordna aktörer inom mottagandet på regional nivå bedöms ha varit viktigt både för att möjliggöra ett gott mottagande av skyddsbehövande från Ukraina och för att möjliggöra en fortsatt god samverkan mellan kommunerna framåt.

Genom löpande bevakning och rapportering till länsstyrelsernas samordningskansli har länsstyrelsernas insatser inom uppdraget också bidragit till en god kännedom om utvecklingen gällande mottagandet av ensamkommande barn från Ukraina och berörda frågeställningar på nationell nivå.

På nationell nivå har länsstyrelserna haft en ledande roll i det arbete som genomförts gällande ensamkommande barn som försvinner inom samverkansdelegationens nationella arbetsgrupp, vilket uppfattas vara av stort värde för att öka kunskapen om problematiken och utgöra ett viktigt bidrag i det fortsatta arbetet kring frågan.

6.2 Prioriteringar i det fortsatta arbetet

En viktig prioritering i länsstyrelsernas fortsatta arbete inom uppdraget är det arbete som flera länsstyrelser redan tidigare påbörjat när det gäller att säkerställa en grundläggande kompetens och kapacitet även vid ett lågt mottagande. Även om antalet ensamkommande barn under 2022 var högre än på många år så är mottagande av ensamkommande barn i de flesta av landets kommuner fortfarande en typ av sällanärendet. Det arbetet handlar om att säkerställa att nyckelpersoner i kommunerna har en tillräcklig förståelse för hur mottagandet är organiserat och för kommunernas ansvar. Det handlar även om att föra dialog med kommunerna om hur behovet av boendeplatser kan tillgodoseas, hur rekrytering av familjehem kan främjas och hur barnets bästa kan säkerställas i samband med familjehemsplacering i barnets eget nätverk. En möjlighet i det arbetet är att ta vara på det engagemang som till viss del återuppväckts i kommunerna under det gångna året.

En annan viktig prioritering handlar om att utveckla de egna arbetssätten för att stärka kommunernas beredskap. Mottagandet av ensamkommande barn från Ukraina under det gångna året har satt ljuset på kommunernas styrkor och svagheter när det kommer till förmågan att möta en oförutsedd ökning av antalet asylsökande och behovet av utredningsresurser och placeringsmöjligheter inom socialtjänsten. Här har länsstyrelserna en viktig roll att spela både när det gäller att proaktivt främja beredskapen i länen och när det gäller att agera som regionalt ansvarig myndighet vid en extraordinär händelse.

En tydlig trend är att länsstyrelser över tid väljer att samverka alltmer över länsgränserna i genomförandet av insatser inom uppdraget. Det kan handla om såväl gemensamma informations- och utbildningsinsatser som länsgemensamma nätverk för yrkesverksamma i mottagandet. Detta bedöms vara ett uppskattat och resurseffektivt arbetssätt och det är därför prioriterat att i den nationella samordningen av uppdraget bidra till att länsöverskridande samverkan främjas ytterligare.

När det gäller arbetet avseende frågan om ensamkommande barn som försvinner så är länsstyrelsernas förhoppning att kunna fokusera mer på insatser på regional nivå då samordningsansvaret för det nationella arbetet har tydliggjorts i regeringsuppdraget som givits Socialstyrelsen, Migrationsverket och Polismyndigheten.

6.3 Avslutande kommentarer

Frågan om fördelningsmodellens utformning är fortsatt aktuell. Flera länsstyrelser lyfter behovet av ökade möjligheter att göra en mer aktiv fördelning så att mottagandet kan samlas på ett mindre antal orter i syfte att lättare kunna upprätthålla kapacitet och kompetens i mottagandet, antingen i form av överenskommelser med Migrationsverket enligt tidigare modell eller möjlighet att göra omfördelningar över länsgränserna. Samtidigt är det svårt att bedöma vilka effekter sådana förändringar skulle få i praktiken. I de län som har förmått upprätthålla HVB-verksamhet har någon form av regional samverkan kring omfördelningar i regel varit helt avgörande, vilket talar för att ökade möjligheter till styrning av fördelningen kan fungera kapacitetshöjande över tid, åtminstone när det gäller tillgång till boendeplatser. Samtidigt uppges en av de viktigaste svagheter avseende kommunernas beredskap för en oförutsedd ökning vara den ansträngda arbetssituationen inom många av landets socialtjänster, vilket gör att det inte går att bortse ifrån vikten av en fungerande fördelningsmekanism.

En avgörande frågeställning gällande det fortsatta arbetet inom uppdraget under de närmaste åren rör tidshorizonten avseende vistelsen i Sverige för de ensamkommande barn från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv. Många av dessa barn är familjehemsplacerade hos anhöriga som själva är flyktingar och enligt nuvarande regelverk är hänvisade att klara sig på Migrationsverkets dagersättning och inte heller har rätt att delta i svenska för invandrare (sfi). Det rör sig således om en grupp barn som är placerade i samhällets vård, men där familjehemmet i form av barnens anhöriga själva i många fall lever under stor påfrestning och med mycket små marginaler. För många av dessa barn har vistelsen övergått från att omfatta några månader till att handla om en långvarig livssituation där de varken kan återvända eller får möjlighet att etablera sig i Sverige mer långsiktigt.

Vidare vill länsstyrelserna påtala några av de problematiska effekter som följer av kommunernas begränsade tillgång till placeringsalternativ. En sådan effekt är risken att placeringar görs i barnets nätverk för att lösa behovet av boende snarare än utifrån vilken typ av placering som skulle vara den bästa för det enskilda barnet. En liknande risk som länsstyrelserna har fått signaler om är att ensamkommande asylsökande barn i förekommande fall placeras i stödboende i brist på andra boendialternativ – en boendeform som är avsedd för ungdomar med en hög grad av självständighet och företrädesvis unga vuxna. Ytterligare en effekt av bristen på placeringsalternativ är att kommuner emellanåt placerar ensamkommande barn i externa placeringsformer i annan kommun. För denna typ av placeringar finns det lagmässiga begränsningar som kräver en överenskommelse mellan de båda kommunerna. Länsstyrelserna gör dock bedömningen att det är tveksamt i vilken grad denna lagstiftning efterlevs.

Avslutningsvis vill länsstyrelserna återigen påtala behovet av lagmässiga åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av barnets rättigheter avseende ensamkommande barn som överförs till Sverige som kvotflyktingar. Dels handlar det om att i undantagsfall kunna anvisa barnet till en ort där barnet har anhöriga även om det just då saknas anvisningsbar plats inom kommunalet, dels handlar det om att tydliggöra att en god man även kan utses för ensamkommande barn som kommer till Sverige med uppehållstillstånd om det finns särskilda skäl för det.

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt regleringsbrevet för 2022

Rapporten har författats av Emanuel Hort, Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Ärendet har beslutats av Länsråd Emma Spak efter föredragning av integrationsutvecklare Michella Zayat.

Emma Spak

Länsråd, Länsstyrelsen i Värmlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

7 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland